

Carles Sindreu en el record

Espai Obert

Montserrat Garrell i García

La commemoració d'un centenari sempre és una bona ocasió per rescatar de l'oblit aquelles persones que s'han significat per la seva aportació al nostre patrimoni cultural. Retrobar-los, redescobrir-los, repetir allò que ja s'havia dit o desmentir-ho, tant se val, però en tot cas, parlar-ne i divulgar la seva obra entre les noves generacions.

El 6 de novembre de 2000 es van complir cent anys del naixement del poeta i escriptor Carles Sindreu, vinculat a les terres i la gent del Vallès fins al final de la seva vida –ara ja fa vint-i-set anys–, però el seu record ha deixat una empremta inesborrable a tots aquells que el vàrem conèixer. És, doncs, el nostre deure recuperar-lo.

Estirant el fil de la memòria, em van apareixent una sèrie de records casolans, familiars, en què la presència d'en Carles Sindreu i la de la seva –i nostra– estimada Filo, és primerenca i constant al

llarg dels meus anys d'infantesa i adolescència.

Era un gran amic del meu pare, Amador Garrell i Soto –un autèntic amic, com va dir una vegada. Venien a dinar molts diumenges i per les festes nadalenques, convertides en festasses gràcies al seu tarannà senzill, cordial i conversador. És cert, en Sindreu sempre en tenia una per dir, i ho feia amb aquell humor elegant i irònic que ens encomanava a tots, petits i grans.

Jo, aleshores, percebia només en Sindreu que exercia de poeta de la quotidianitat, que ens feia passar moltes estones divertides; en definitiva, ens feia més feliços.

Ha estat després de la seva desaparició quan m'he anat adonant de la seva importància dins del panorama de les lletres catalanes de la primera meitat del segle xx.

He anat entrant en el seu món literari, desconegut per mi fins

aquell moment, gràcies als esforços que al llarg d'aquests anys han fet les persones que l'estimaven i l'admiraven, tot recordant-lo en una sèrie d'actes d'homenatge de tota mena i en diferents llocs.

He constatat que han estat molts els autèntics amics que –coneixent-lo o no– han reivindicat la figura i l'obra de Carles Sindreu. Anomenar-los a tots és impossible, però seria injust no parlar-ne.

«UN APLECH LITERARI Y ARTÍSTIC...»

Recordo emotivament –perquè molts dels assistents ja no són entre nosaltres– el primer homenatge al qual vaig assistir:

«El 30 de març del 1984, deu anys després de la seva mort, un grup de joves autoanomenat, amb tota la jocositat possible, *Círcol Bonaventura Carles Aribau de literats y poetas*, convocava 'un aplech literari y artístic... ab lo recolsament de la Fundació Maurí de la Garriga i de lletraferits comarcans i forans, fiblonejat per lo talent y lo caràcter de lo poeta'.» L'aplech es convocava al restaurant La Masia i era el primer acte públic que reivindicava la figura de Carles Sindreu a l'Ametlla, poble d'on havia hagut de fugir literalment, a causa d'una campanya en contra seva, l'any 1962.»¹

Els enyorats Miquel Blancher i Jaume Maspons varen ser els artífexs d'aquest acte; dos joves

activistes culturals, la desaparició dels quals ha deixat un buit irreparable entre nosaltres –companyys de camí– i un altre en el món civicocultural granollerí.

Va ser precisament aquest, el primer acte que varen organitzar els components del Círcol, una colla de lletraferits que admiraven Carles Sindreu, considerat com un dels seus mestres, «lliurepensador en un país d'homes de ment estreta i tancada, poeta senzill en un moment d'inútils aparatositats, home de somris fi i de paraula aguda que estimava la conversa i la companyia dels bons amics».²

En aquella ocasió van organitzar un homenatge en memòria del poeta, consistent en un sopar, amb diferents parlaments, la interpretació de cançons, l'audició d'una cinta amb la veu de Sindreu, la lectura d'alguns dels seus poemes, jocs de mans... en definitiva, un acte «d'un to original i excèntric», que l'hauria divertit, perquè «aquest to era el seu» –deia l'escriptor i poeta Joan Oliver, *Pere Quart*, en l'escrit d'adhesió a l'acte.

Presidit per la seva companya –la Filo–, hi eren molts dels seus amics, poetes, escriptors, artistes... com ara el poeta Joan Brossa, l'escriptor Avel·lí Artís-Gener, *Tísner*, el músic Vicenç Vacca, el pintor Josep Lluís Arimany, el meu pare, il·lustrador d'una part de la seva obra, Martí Sunyol, farmacèutic de la Garriga i autor de diferents estudis sobre la figura i obra de Sindreu, Josep

Car amich:

Lo «Círcol Bonaventura Carles Aribau de literats y poetas» en sos capítols de Granollers, L'Ametlla, La Garriga y Santa Eulària de Ronçana, ab lo recolsament de la Fundació Maurí de La Garriga y de lletraferits comarcans y forans, fiblonejat per lo talent y lo caràcter de lo poeta

CARLES ÇINDREU y PONÇ

y ab lo desig de fer-ne remembransa, promou un aplech literari y artístic que se celebrará lo divendres trenta de mars, a les deu de lo captard, en lo restaurant «La Masia» de L'Ametlla del Vallès.

En nom de lo nostro Consistori et convoquem a aital efemerides tot congratulant-nos d'avensada de comptar amb ta presència.

Granollers, mars del 1984

Invitació a l'acte que fou el primer homenatge a Carles Sindreu, el 1984.

¹ Jaume Maspons. *Una çindreuada*. Text inacabat. 2001.

² Miquel Blancher. Text llegit el 30 de març de 1984, a l'Ametlla del Vallès, durant l'acte d'homenatge al poeta Carles Sindreu organitzat pel Círcol Bonaventura Carles Aribau.

Un sap, molt greu no trobar-me avui entre vosaltres, si a dir, entre els qui vau ser amics d'en Carles. Abans de la guerra, de Sabadell estant, el llegia i em descoleria moltes afinitats amb el seu tarannà i la seva obra. A partir del meu retorn de l'exili, el 1948, el vaig conèixer i estimar de debò. Sovint el visitava a la botigueta quasi subterrània del Passeig de Gràcia. Tot i les dissorts familiars que l'havien afectat es mantenia ferme i amb el sentit de l'humor intacte. Vivia envoltat de precioses porcellanes i havia escrit una novel·la instantàniament posterior a la meua recollida excel·lent de versos i un llibre de dites i pensades sense precedents en les nostres llengües. I tenia bells projectes, i noves obres preparades. Era d'avantguardista que havia estat des de molt jove. Elegent, esportiu, conversador còmic i original...
 La companyia i l'amor que feu que la sort de trobar-me pel camí, el vau salvar d'insistències, indiferències, incomprensions. Sabem que Filo, en grec, vol dir amor, oi?

Avui commemoro el desè aniversari de la seva defunció. Tenia un any menys que jo i encara podria trobar-se avui entre nosaltres... Ara retribuir el seu record amb un acte d'un to original i excèntric. Un to que ~~quasi~~ era el seu. I jo, dolcament maltractat per la velleïtat, en sumo des del meu refugi a un

homenatge del qual només em reca una circumstància irreversible: la seva absència física. Consolen-me pensant que ell s'hauria divertit i s'hauria sentit afalagat amb aquest acte de companyonia i d'admiració que tots plegats no vam tenir temps o no vam trobar ocasió d'ofèrir-li quan ell encara hi era... Aquest ha estat el seu destí.

Amb una fraternitat aliajada a la Filo,
 abraço tots els qui no l'han oblidat

Joan Oliver

26 març 1984

Carta de Joan Oliver
 d'adhesió a l'acte
 d'homenatge a
 Carles Sindreu
 el 1984.
 (Arxiu Rosa
 Pocurull)

Argemí, ametllatà i amic autèntic, i molts joves, l'aportació dels quals en diferents àmbits ha estat decisiva en els darrers disset anys.

D'altres, que no pogueren assistir-hi –com el poeta Joan Oliver, Pere Quart, abans esmentat, el poeta Marià Manent i el ceramista granollerí universal Antoni Cumella– van fer saber que hi

serien de cor, amb tots nosaltres. Marià Manent, en la carta d'adhesió, deia de Sindreu que va ser «un poeta d'una imaginació i d'una sensibilitat excepcionals», i citant el llatí i poeta Housman, que «l'autèntica poesia es coneix perquè, a moments, ens fa com una inconfusible, lleu, estranya esgarrifança». Per a Manent, la poesia de Carles Sindreu

tenia aquesta virtut: «imatges d'una finor, d'una novetat i d'una exactitud inoblidables». També pensava que en la història de la poesia catalana de la primera meitat del segle xx «no se li ha donat el lloc que li escau».³

Aquest primer acte en memòria seva va ser el punt de partida d'una nova generació que agafava el relleu d'impulsar el reconeixement de la persona, el poeta, narrador, avantguardista i periodista, que va ser –entre d'altres coses– Carles Sindreu.

Tísner, Filo i Brossa, presidint la taula de l'acte organitzat pel Círcol Bonaventura Carles Aribau de literats y poetas a La Masia de l'Ametlla. (Arxiu Rosa Pocurull)

3 Marià Manent. Carta del poeta llegida durant l'acte d'homenatge a Carles Sindreu organitzat pel Círcol Bonaventura Carles Aribau, a l'Ametlla del Vallès el 30 de març del 1984.

RETRATS D'INFANTS

Una altra faceta de Carles Sindreu era la de col·leccionista de retrats fotogràfics d'infantesa dels seus amics o de personatges amb els quals, en un moment o altre de la seva vida, va mantenir relació.

Amb aquest material –tenia el projecte de publicar-lo comentat– es bastí l'exposició *A mitja veu*. *Carles Sindreu. Col·lecció de retrats d'infants*, dirigida per Teresa Grandas i presentada per primera vegada al Museu d'Art de Girona del 22 de juny al 29 de setembre de 1996.

En el catàleg hi ha una presentació de Glòria Bosch i Mir, directora del Museu d'Art de Girona, on exposa l'intent de recuperar «no tan sols una col·lecció, sinó la possibilitat d'arribar al fons del personatge que la va fer» i ser un homenatge «també, a la dona que l'ha fet possible, amb la tendresa de les grans emocions, i ha tingut cura de preservar el seu llegat».⁴

A continuació, hi trobem el text de Teresa Grandas titulat *Trenta minuts de llanterna màgica*, tot al·ludint al projecte que Carles Sindreu tenia pensat: «un espècimen de la col·lecció que penso projectar en forma de *Trenta minuts de llanterna màgica*, i, més tard, aplegar en un llibre on em proposo comentar aquests deliciosos documents amb tota l'atenció que es mereixen».⁵ Un projecte

que no va poder realitzar mai, però gràcies al gran nombre d'imatges –moltes dedicades i documentades– articles publicats, escrits i cartes del mateix Sindreu o dels personatges fotografiats, l'any 1996 es va poder organitzar

aquesta exposició, que permetia un passeig on l'espectador podia dosificar els minuts al seu gust, contemplant les angelicals figures, moltes de les quals esdevingueren personatges clau de la Catalunya del segle xx.

D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Josep M. Sagarra, Sebastià Gasch, Joan Miró i Francesc Macià. (Font: *A mitja veu*. Carles Sindreu. Col·lecció de retrats d'infants. Museu d'Art de Girona, Girona, 1996)

4 Glòria Bosch. Catàleg de l'exposició *A mitja veu*. Carles Sindreu. Col·lecció de retrats d'infants (22 de juny - 29 de setembre de 1996). Museu d'Art de Girona, 1996, pàg. 9.

5 Teresa Grandas. Catàleg de l'exposició *A mitja veu*. Carles Sindreu. Col·lecció de retrats d'infants (22 de juny - 29 de setembre de 1996). Museu d'Art de Girona, 1996, pàg. 12.

Entre les fotografies d'aquests «petits grans homes», hi trobem la de l'arquitecte Josep Lluís Sert, les de les escriptores Caterina Albert, *Víctor Català*, i Aurora Bertrana, les dels escriptors Josep Maria de Sagarra, Marià Manent, Carles Riba i J. V. Foix, la del pintor Joan Miró, les dels músics i compositors Manuel Blancafort i Robert Gerhard, i la dels polítics Francesc Macià i Marcel·lí Domingo.

Aquesta col·lecció de retrats s'exposà més tard a la galeria Eude de Barcelona, el maig de 1997. Organitzada per l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, fou inaugurada amb un acte d'homenatge a Carles Sindreu en el qual van intervenir Daniel Giralt Miracle, Joaquim Molas, Dolors Madrenas i Joan M. Ribera.

CARLES SINDREU: RETROBAT PELS NOUS AMETLLATANS

Pel setembre del mateix any 1997, aquesta col·lecció de retrats d'infants fou presentada a la sala d'exposicions municipal de l'Ametlla del Vallès que, a partir d'aquella festa major, portava el nom de Carles Sindreu, una iniciativa de l'Associació d'Artistes de l'Ametlla que va rebre el suport de l'Ajuntament. A l'acte d'inauguració, el 24 de setembre de 1997, hi assistí la Filo. Feia molts anys que no havia tornat a l'Ametlla perquè –deia– no li portava pas bons records, però havia accedit a anar-hi perquè «la gent d'ara és diferent».

No era, però, la primera ni l'última vegada que se li retia homenatge en aquesta població. Ja uns anys abans, pel juny de 1992, l'Associació d'Amics de l'Ermita de Sant Bartomeu de les Vespes o de Mont-ras va organitzar una exposició de la seva obra a la mateixa ermita. L'acte d'inauguració va incloure la participació de grups ametllatans: la coral Lo Lliri i el grup de teatre Nyoca, que van oferir un concert i la lectura de poemes de Carles Sindreu.

L'endemà, el diumenge dia 7 de juny, diferents solistes musicals de Bigues i Riells posaren el punt final d'uns actes en memòria del poeta, que uns anys enrere havia estat l'organitzador d'un aplec de vespistes per tal de cridar l'atenció davant un fet greu: l'ermita s'ensorrava. Gràcies a ell, doncs, l'ermita està en peu, recordaven els seus amics.

S'havia començat a trencar el gel després de la torbonada de l'any 1962 i a partir d'aquest moment s'han anat repetint els actes de restitució i reconeixement de la seva figura i de la seva obra, tant per part de les institucions oficials locals, com de diferents entitats civico-culturals.

Cal recordar que l'any 1996, el consistori de l'Ametlla va fer musicar per Josep Cardona el poema *Sota els cingles de Bertí*, que es va convertir en l'himne del poble, cantat per la coral Lo Lliri en l'edició d'un disc compacte. I que pel juliol de 1997, quan el consistori passà a ser el propietari de les piscines de Ca

CARLES SINDREU

A MITJA VEU

Col·lecció de retrats d'infants de Carles Sindreu

Amb el patrocini de:
Regidoria de Cultura
Ajuntament de L'Ametlla del Vallès

Sala Carles Sindreu

Passeig de la Torregassa, 8
L'Ametlla del Vallès
Del 24 de setembre al 12 d'octubre de 1997

l'Arenys, també va restituir la placa de ceràmica amb uns versos del poeta que havia estat destruïda després dels fets dels anys seixanta.

LA COMMEMORACIÓ DEL CENTENARI

El mateix marc de l'ermita de Sant Bartomeu fou l'escenari del primer acte de la commemoració del centenari del naixement de Carles Sindreu, l'octubre de 2000. Una vegada més, els seus vells amics es retrobaven; d'altres ja no hi eren, però sempre en va tenint de nous: joves vallesans que s'adonen de la dimensió del seu llegat poètic, dedicat generosament a aquestes terres i la seva gent, i difícil de repetir-se.

Sindreu, l'aposta per la modernitat, i també l'edició d'un llibre commemoratiu que –com comentava Jaume Maspons– «resultarà ben útil per a ajudar a descobrir la figura d'aquest barceloní que va triar l'Ametlla i després la Garriga, com a poble».⁷

L'exposició és el nucli dels diferents actes del centenari. Fou inaugurada el 2 de març de 2001 a la sala d'exposicions de la Biblioteca de Catalunya –institució que des de l'any 2000 és la propietària del llegat Sindreu– i van ser presents en la inauguració

la seva companya inseparable, la Filo, les màximes autoritats culturals encapçalades pel conseller de Cultura, Jordi Vilajoana, escriptors i amics.

L'exposició és estructurada en sis espais temàtics: «Entorn familiar», «Literatura» «Periodisme, esport i humor», «Publicitat», «El Vallès» i «Carles Sindreu, home del seu temps», i ens dona una visió prou àmplia i completa d'aquest personatge polifacètic, però sobretot, intenta ressaltar «l'enorme modernitat de Sindreu», segons la comissària de l'exposició.

Carme Arenas forma part d'aquesta nova generació de vallesans que s'han entusiasmat amb l'obra de Sindreu. Començà amb el Sindreu avantguardista, fent una recopilació i estudi dels seus cal·ligrames publicats en diferents revistes de l'època. Recentment, aquest estudi ha estat publicat a la revista de filologia *Els Marges*.⁶

A mesura que s'anava endinsant en el seu món literari, entre fotografies, llibres, papers i paperets, més creixia la seva curiositat i les ganes de treballar en un projecte que, finalment, amb la col·laboració de la Institució de les Lletres Catalanes i la Biblioteca de Catalunya, ha esdevingut una realitat amb l'exposició *Carles*

Acte d'inauguració de l'exposició *Carles Sindreu, l'aposta per la modernitat*, a la Biblioteca de Catalunya. D'esquerra a dreta: Francesc Parcerisas, director de la Institució de les Lletres Catalanes; Carme Arenas, comissària de l'exposició; Vinyet Panyella, directora de la Biblioteca de Catalunya; Jordi Vilajoana, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya; Filo de Paz, companya de Sindreu, i Josepa Tomàs, neboda de Filo de Paz. (Fotografia: Arxiu de la Biblioteca de Catalunya)

6 Carme Arenas: «Els cal·ligrames esportius de Carles Sindreu o el maridatge feliç entre literatura i esport». *Els Marges*, núm. 69.

7 Jaume Maspons. *Carles Sindreu i Ponç*. Text inacabat. 2001. Jaume Maspons al·ludia al llibre *Centenari Carles Sindreu (1900-2000)*. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Institució de les Lletres Catalanes, ressenyat en aquest mateix número de la revista *Lauro*.

Paral·lelament fou presentada una sèrie d'actes: una taula rodona amb el títol *Carles Sindreu, polifacètic i innovador*, que va tenir lloc al Col·legi de Periodistes de Catalunya el 5 de març i en la qual van participar José Corredor Matheos, Joaquim Molas i Jaume Maspons i es va llegir l'escrit de Joan Francesc de Lasa.

El 12 de març s'estrenà l'espectacle poeticoteatral *I vaig il·luminant postals antigues*, un muntatge de Feliu Formosa, amb textos de Carles Sindreu i música en directe de Joan Alavedra, creat expressament per a la commemoració del centenari. També en el marc del centenari, es va reposar a la

galeria Eude l'exposició *A mitja veu. Carles Sindreu. Col·lecció de retrats d'infants*, del 27 de febrer al 10 de març de 2001.

Carles Sindreu, una aposta per la modernitat va ser concebuda com una exposició itinerant, que pogués ser vista als llocs on ell va viure i on va deixar una bona colla d'amics: a la Garriga fou inaugurada el 30 de març i a l'Ametlla del Vallès, el 27 d'abril de 2001. El Museu de Granollers s'ha sumat als actes de cloenda del centenari i l'ha programada a partir del 25 de gener de 2002. A més, se li ha dedicat aquest número de la revista *Lauro*, la revista del Museu de Granollers, i està

en projecte la reedició d'una part de la seva obra poètica.

El desig de tots aquells que el vam conèixer i estimar és que hàgim sabut transmetre a les noves generacions la nostra admiració per l'obra i el tarannà d'aquell «home lliure que estimava les proeses inútils i els herois quotidians».⁸

Que el record del seu entusiasme sigui la força per tirar endavant tots aquells projectes que no va poder realitzar, perquè encara hi ha molta feina per fer: obra inèdita per classificar, estudiar, editar... Carles Sindreu, doncs, té corda per estona.

Moment de l'espectacle *I vaig il·luminant postals antigues*, amb lectures de l'obra poètica de Carles Sindreu, a la Biblioteca de Catalunya, el 12 de març de 2001. (Fotografia: Teresa Sanz i Pinyol)

8 Miquel Blancher. Text llegit el 30 de març de 1984, a l'Ametlla del Vallès, durant l'acte d'homenatge al poeta Carles Sindreu organitzat pel Círcol Bonaventura Carles Aribau.